

Ainakin jo 1857 on oululaisia valokuvattu Oulussa. Tietenkin joku kauppaporvari on voinut jo sitä ennenkin kuvauttaa itsensä Helsingissä tai Stokholmissa tai joku merimies Leverissä (Liverpool). Vanhimmat Oulussa käyneiden kiertävien valokuvaajien ottamat "potretit" ovat ajoitettavissa alussamainittuun vuoteen, tiesi Pohjois-Pohjanmaan Museon johtaja Aimo Kehusmaa kertoa avatesaan keväällä Oulun vanhimpien kuvien näyttelyn, joka on avoinna Ainolassa vielä elokuun alussa. Kysymys oli tuolloin dagerotyyppioista, meidän tunte-

mamme kuvaustekniikan tuottamien kuvien edeltäjistä. Kanslianeuvos Kaj Snellman, Helsinki, kertoi Oulun näyttelyssä käytyään, että hänen kuvakoelmaansa sisältyvät mm. hänen esi-isänsä J. W. G:son Snellmanin kahden tyttären degerotyyppiat vuodelta 1858. Ainolan museon kokoelmaan ei tieltävästi sisälly yhtään näin vanhaa "potrettia", ei ainakaan tunnistettuna eikä vielä keväisen suuren kuvankeräyskilpailun jälkeenkään. Niin hyviä tuloksia kuin se muuten tuottikin.

Oulun vanhojen kuvien vanhin kuva on v. Wrightin piirros

Ainolan sillasta ja Kallisen virran yli kirkon suuntaan. Vuosi on 1856. Vanhin valokuva on samasta kohteesta, osittain, muutamia vuosia myöhemmin: 1863. Oheisen alkuperäiskuvan takana on teksti: Utsigt af nejderne kring sägen i Uleåborg. Aftagen ifrån Pokkibacken. Näyttää kuuluneen Anna Forsbergin mainioon kokoelmaan. Näytelyn teksti tieteenkin toistaa äskeisen käännettynä: . . . näkymä Pokkitörmältä. Miksei! Lähinnä kuitenkin nykyisen maanmittauskonttorin takaa. Kallisen-virrassa on vettä ja Aströmin puisto on — vettä. Oikealla näkyy pormestari Appelgrenin aikanaan rakennuttama kaunis empire-puutaio, jonka kunnias historia sitten päättyi "Tipalan" valvonnassa. Kirkkokatu sen edessä jatkuu sillan tavoin aidattuna ja pengerrytynä. V. Wrightin piirroksen mukaan se kuitenkin kääntyi katuna oikealle, nykyisen "Tipalan"

(!) eteen, mutta jatkui vasemmalle Pakolan saaren siltana. (Ainola syntyi vasta 23 vuotta myöhemmin.) Pakola on muuten Ainolan saaren nimi tänäkin päivänä.

Sillankaiteet peittävät puiston paikalla olleen poikaman, jonka reunassa vielä muutamia vuosikymmeniä aikaisemmin oli Oulun terveyslähde, fiinimmästi sanottuna Baldershagen, jossa prumineerattiin, nautittiin terveyslähteen parantavaa vettä ja seurusteltiin. Tarkkojen reklementtien mukaan. Nykyiset Oulun ikä-miehet muistavat tavallaan hekin tämän terveyslähteen, mutta heidän muistioissaan sillä on nimenä — "lörö". Kuulin sanan taas kerran, kun Oulu-seuran kanssa katseltiin naita vanhoja kuvia.

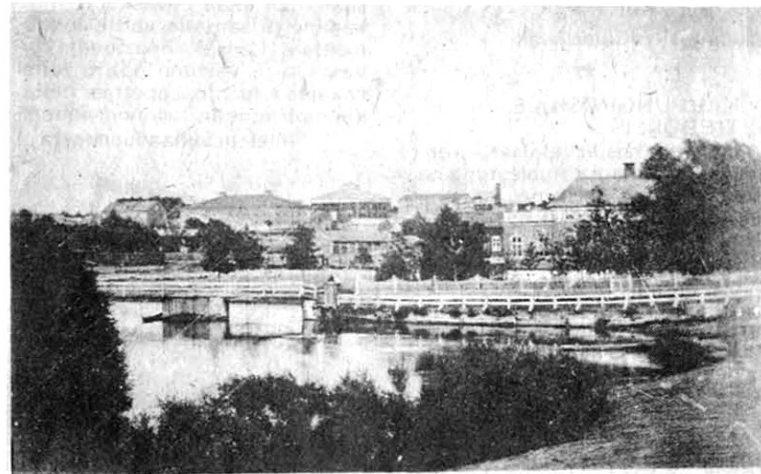
Aströmeistä, ammattikoulusta-kenkätehtaasta paremmin kuin muustakaan ei näy jälkeäkään. Vastahänynksi Aström sinä vuonna aloitteli Dammisaaren

vanhassa fajanssitehtaassa. Kuvan keskellä kohoaa komeana vanha viljamakasiini (äskettäin Mahogany) ja kivinen TVL:n varastokorjaamo alkuperäisessä asussaan. — Tämän kuvan ottajaa ei nimetä. Oulun oman vanhimman valokuvaajan kunnianimi kuuluu nikkari Johan Björkmanille (ent. Pirttimaa). Lienenkö ainoa nykyoululainen, joka kauan luuli, että Oulun valokuvaus alkoi Ina Liljeqvististä, vaikka Ina-rouva aloitti vasta 1880-luvulla. Itseopinut Björkman aloitti viimeistään 1866. Jo tältä ajalta ovat nähtävissä hänen ilmoituksensa Rännälin ja Bergdahlin Pohjan-Tähdessä. Paitsi potretteja, B. otti myös maisemakuvia. On ilmeistä, että hänen kuviinsa kuuluu myös kuva vuodelta 1866, joka selvästikin näyttää Merikosken Pokkisen sillan rakentamisen alkuasetelman. Ja kun Oulujoen kolme komeaa puusiltaa 1869 olivat valmiit ja

Vapun päivänä juhla- ja menoin avatut, tarjosi aikaansa seurannut nikkarimme jo toukokuun toisella puoliskolla kuvia, kuten oli ennenkin tarjonnut kaupungin eri osista.

Kunniamaininnan Björkman ansaitsee kuvapanoraamataan, jonka hän otti Oulun silloista ja siltojen yli välittömästi niiden valmistumisen jälkeen. Tämä panoraama näyttää meille 105 vuoden takaisen Oulun nykyisen Ynnin korttelista yli Franzenin (nykyisen) puiston ja Pokkisen, Linnansaaren ja Raatin aina Toivoniemeä ja Tuiran rantaa myöten. Tämä vuoden 1869 kuvasarja alkuperäisenä on eräs näyttelyn kiinnostavimmista, mutta tosin tuttu jo aikaisemmasta, sillä se esitettiin suurennettuna jo Oulun siltojen erikoisnäyttelyssä ja on siitä lähtien ollut museon keskisalin seinällä.

Vanhimmissa Oulun kuvaajista on syytä tässä muistaa myös

Monenmoisia valokuvia esiintyi Oulusta jo vuosisadan vaihteen tienoilla. Valokuvaaja liikkui Oulun katukuvassa jo tuolloinkin.

Hj. Sjöman ja Gustava Feiring. Alussa mainittu ensimmäinen Oulussa käynyt lie ollut pietarsaarelainen L. I. Peldan.